

Frimurare i Södra stadshuset

1757–1776

Monica Eriksson

Ordensväsen och hemliga sällskap spelade en viktig roll i 1700-talets samhälle. Frimurarorden, som tillkom i England 1717, har anor i det gamla engelska skråväsendet. Frimureriet spreds snart till andra länder. I Frankrike infördes det redan på 1720-talet. Den första svenska frimurarlogen grundades 1735 av greve Axel Wrede Sparre, som själv blivit frimurare i Paris 1731.¹

Kung Adolf Fredrik blev frimurare 1753. Samtidigt fick han som överstormästare ta över högsta ledningen av de svenska logerna.² Detta gav orden ett stöd som ytterligare förstärktes när prinsarna Gustav (III), Karl och Fredrik Adolf 1771 blev frimurare.³

År 1753 beslöt frimurarna i Stockholm att efter engelsk förebild grunda ett barnhus, där man tog hand om fattiga och föräldralösa barn.⁴ Vålgörenhet var alltid en viktig uppgift för Frimurarorden.

Frimurarnas verksamhet var till en början inte så omfattande, men de behövde tillgång till lokaler där de kunde ha sina sammankomster ostörda.⁵

Logen S:t Erik

Under åren 1757–1776 hölls logernas sammankomster i Södra stadshuset. Frimurarna hyrde av Hall- och manufakturätten ett rum med tillhörande korridor i norra flygeln, och de betalade 1.000 daler kopparmynt i hyra. S:t Eriks frimurarloge invigde rummen i december 1757. Snart kom flera andra loger att ha sina möten i dessa rum.⁶

Vi känner till rummets utseende genom ett besiktningssinstrument som stadsarkitekten Erik Palmstedt upprättade 1784.⁷ Då hade frimurarna lämnat Södra stadshuset, och deras lokaler, "frimurarsalen" med tillhörande korridor, skulle användas som katolsk kyrka.

"1:o Sjelfwa Salen har brädgolf med stenfris kring alla murar, gippsadt tak med wägglit, 8ta fensterluffer med 4. bågar och i kitt satta rutor i hwardera, 2ne blå och vita kakelugnar, 5. Battansdörrar med målade dörrstycken på väf, bröstpanel kring rummet, wäggarne bekläde med väf i oljefärg gult boisserade, samt en läktare inrättad med bröstwärn och ingång från windstrappan i wästra änden af Salen.

2:o I bredd med salen är, genom skiljemur, uti hwilken eldrören från rummen af nedra hwåningen äro uppdragna, en Corridor med utgång till förstugan i stora huset å den ena samt ett rum med skiljemur afdelt i den andra ändan, här äro 8. fensterluffer med kitttrutor, 3ne gröna kakelugnar 2ne Battansdörrar, golfwet af bräder med stenfrisar, taket gippsadt med wägglit; här äro hwarken bröstpaneler eller tapeter".

Frimurarordens stockholmsloger höll sina sammankomster i Södra stadshuset till 1776, då de flyttade till Schering Rosenhanes palats på Riddarholmen, som först hyrdes och som 1783 inköptes och blev ordens stamhus under ett sekel.⁸